

Bal Tashchis and the Lag BaOmer Bonfires

Rabbi Michael Taubes

1. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף כה עמוד ב

מתני'. מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה, ובחרוב ובשקמה - חמשים אמה, בין מלמעלה בין מן הצד. אם הבור קדמה - קוצץ ונותן דמים, ואם אילן קדם - לא יקוצץ, ספק זה קדם וספק זה קדם - לא יקוצץ; ר' יוסי אומר: אע"פ שהבור קודמת לאילן - לא יקוצץ, שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו.

2. רש"י מסכת בבא בתרא דף כה עמוד ב

חרוב ושקמה - שרשיהם מרובים.
בין מלמעלה - שאחד מהן מלמעלה בגובה שיפוע הר והשני בשפולו.
בין מן הצד - בקרקע שוה.
ונותן דמים - דכיון דברשות נטע שאינו מזיק עד זמן גדול לא חייבוהו חכמים לקוצץ בלא דמים בשביל הזיקא דיחיד.

3. דברים פרשת שופטים פרק כ

(יט) פי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשטה לא תשחית את עצה לגדל עליה גרונן פי ממנו תאכל ואתו לא תכרת פי האדם עץ השדה לבא מפניו במצור:
(כ) רק עץ אשר תדע פי לא עץ מאכל הוא אתו תשחית וכתת ובנית מצור על העיר אשר הוא עשה עמך מלחמה עד רדתה:

4. תלמוד בבלי מסכת מכות דף כב עמוד א

מתקיף לה רבינא: וליחשוב נמי הקוצץ אילנות טובות, ואזהרתיה מהכא: כי ממנו תאכל ואתו לא תכרות.

5. רמב"ם הלכות מלכים פרק ו

הלכה ח
אין קוצצין אילני מאכל שחוצץ למדינה ואין מונעין מהם אמת המים כדי שייבשו, שנאמר לא תשחית את עצה, וכל הקוצץ לוקה, ולא במצור בלבד אלא בכל מקום כל הקוצץ אילן מאכל דרך השחתה לוקה...

6. כסף משנה הלכות מלכים פרק ו

הלכה ח
ולא במצור בלבד וכו'. בקמא פרק החובל (דף ז"א:): אמר רב דיקלא דטעין קבא אסור למקצצה ושקיל וטרי אהא ומייתי ראייה מקרא דרק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אלמא דמשמע ליה לגמרא דההוא קרא אפילו שלא במצור משתעי ואמרינן נמי פ"ק דקידושין (דף ל"ב) רב הונא קרע שיראי באפי רבה בריה למחזי אי קפיד אי לא קפיד ומקשה התם והא עבר משום בל תשחית ובשבת פרק מפנין (דף קכ"ט) אהא דאמרינן התם דאמוראי היו שורפים כסאות מעולות ביום הקזה לחממם ופריך והא עבר משום בל תשחית אלמא דשלא במצור נמי איכא לאו דבל תשחית:

7. משנה מסכת שביעית פרק ד

משנה י
...כמה יהא בזית ולא יקוצנו רובע רבן שמעון בן גמליאל אומר הכל לפי הזית:

8. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף צא עמוד ב

אמר רב: דיקלא דטעין קבא - אסור למקצצה. מיתיבי: כמה יהא בזית ולא יקוצו? רובע! שאני זיתים, דחשיבי... תניא נמי הכי: רק עץ אשר תדע - זה אילן מאכל, כי לא עץ מאכל הוא - זה אילן סרק; וכי מאחר שסופו לרבות כל דבר, מה ת"ל כי לא עץ מאכל? להקדים סרק למאכל.

9. רש"י מסכת בבא קמא דף צא עמוד ב

רובע - הקב.
רק עץ אשר תדע - קרא יתירא הוא דהוה לי' למכתב רק אשר לא הוא מאכל.
זה עץ מאכל - וה"ק רק עץ אשר תדע אם אינך יודע קרוב למצור אלא הוא קחנו ואפילו הוא של מאכל.

10. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לב עמוד א

דרב הונא קרע שיראי באנפי רבה בריה, אמר: איזול איחזי אי רתח אי לא רתח. ודלמא רתח, וקעבר אלפני עור לא תתן מכשול! דמחיל ליה ליקריה. והא קעבר משום בל תשחית! דעבד ליה בפומבייני. ודילמא משום הכי לא רתח! דעבד ליה בשעת ריתחיה.

11. רש"י מסכת קידושין דף לב עמוד א

ודלמא רתח - ואמר לאבוה מידי בריתחיה.
וקא עבר - רב הונא.
משום לפני עור - שגורם לבנו לחטוא.
בפומבייני - במקום התפירה שאינו נחסר מדמיו בכך כגון בשוליו.

12. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכט עמוד א

+מסורת הש"ס: [איתמר] + אמר רב חייא בר אבין אמר שמואל: הקיז דם ונצטנן - עושין לו מדורה אפילו בתקופת תמוז. שמואל צלחו ליה תכתקא דשאגא, רב יהודה צלחו ליה פתורא דיונה, לרבה צלחו ליה שרשיפא. ואמר ליה אביי לרבה: והא קעבר מר משום אבל תשחית! - אמר ליה בל תשחית דגופאי - עדיף לי.

13. רש"י מסכת שבת דף קכט עמוד א

הקיז דם - וכל שכן חולה.
צלחו ליה תכתקא דשאגא - לא מצאו עצים מוכנים להיסק ביום הקזה, וצוה ובקעו כסא של תדהר, שהוא מעולה בדמים.
פתורא דיונה - מין ארז הוא, ורבינו הלוי אמר: בוי"ש +עץ הבוק+.
רבא צלחו ליה שרשיפא - ספסל.

14. תלמוד בבלי מסכת שבת דף סז עמוד ב

אמר רב זוטרא: האי מאן דמיכסי שרגא דמשחא ומגלי נפטא - קעבר משום בל תשחית.

15. רש"י מסכת שבת דף סז עמוד ב

דמכסי שרגא דמשחא - שעושה לו כיסוי למעלה ממהר לידלק.
נפט - כשמגלין אותו האור הולך ונמשך אליו ומבעיר.

16. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמ עמוד ב

ואמר רב חסדא: האי מאן דאפשר ליה למיכל נהמא דשערי ואכל דחיטי - קעבר משום בל תשחית. ואמר רב פפא: האי מאן דאפשר למישתי שיכרא ושתי חמרא - עובר משום בל תשחית. ולא מילתא היא, בל תשחית דגופא עדיף.

17. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף מד עמוד א

אמר רב יוסף, כאן שנה רבי: לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם.

18. רש"י מסכת יבמות דף מד עמוד א

כאן שנה רבי - במשנה זו למדנו רבי לא ישפוך כו'.

19. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף צא עמוד ב

אמר רבי אלעזר: שמעתי, שהמקרע על המת יותר מדאי - לוקה משום בל תשחית.

20. תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף כד עמוד א

והא אמרו ליה לשמואל: נח נפשיה דרב. קרע עליה תריסר מני, אמר: אזל גברא דהוה מסתפינא מיניה.

21. רש"י מסכת מועד קטן דף כד עמוד א

דמסתפינא מיניה - בקושיות.

22. תוספות מסכת בבא קמא דף צא עמוד ב

עובר משום בל תשחית - והא דאמר במו"ק (דף כד.) שמואל קרע עליה דרב תליסר אצטלי דמילתא יש לומר דצורבא מדרבנן שאני ולא היה יותר מדאי.

23. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף קטו עמוד ב

והתניא: מים שנתגלו - הרי זה לא ישפכם ברשות הרבים, ולא יגבל בהן את הטיט, ולא ירבץ בהן את הבית, ולא ישקה מהם את בהמתו ולא בהמת חבירו.

24. רש"י מסכת בבא קמא דף קטו עמוד ב

לא ישפכם - שלא יעבור עליהם אדם יחף ויכנס ארס של נחש ברגלו ע"י מכת צרור וימות.
(ולא יגבל בהן את הטיט) ולא ישקה בהן לבהמתו - משום סכנת נפשות שמא ישחטנה אחרי כן.

25. תוספות מסכת בבא קמא דף קטו עמוד ב

ולא ישקה מהן לבהמה - פי' בקונטרס שמא ישחטנה ואיכא סכנת נפשות ואין נראה דאפי' לבהמה טמאה לא ישקה משום בל תשחית כדמשמע בפרק ב' דע"ז (דף ל': ושם) דמוקי התם הא דתניא שמואל להשקות לבהמתו בשונרא שאין קשה לה ופריך א"ה דחבירו נמי ומשני כחיש דידיה נמי כחש הדר בריא מדפריך דידיה נמי כחיש משמע דאסור משום בל תשחית ועוד מדלא מוקי לה בכל בהמה טמאה שאין לחוש שמא ישחטנה משמע דבשאר בהמות טמאות דקשה לה אסור משום בל תשחית ומיהו י"ל דבשאר בהמות טמאות לא בעי לאוקומי משום דאטו בשופטני עסקינן שמשקינן לבהמה דבר שמתה על ידן.

26. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ל עמוד ב

אמר מר: לא ישקה מהן לא בהמתו ולא בהמת חבירו. והתניא: אבל משקהו לבהמת עצמו! כי תניא ההיא לשונרא. אי הכי, דחבריה נמי! דחבריה כחיש. דידיה נמי כחיש! הדר בריא. דחבריה נמי הדר בריא! זימנין דבעי לזבונא ומפסיד ליה מיניה.

27. רש"י מסכת עבודה זרה דף ל עמוד ב

בשונרא - דלא מזיק ליה ארס דשונרא...

28. תלמוד בבלי מסכת חולין דף ז עמוד ב

כי אתא, איתרמי על בההוא פיתחא דהווי קיימין ביה כודנייתא חוורתא, אמר: מלאך המות בביתו של זה ואני אסעוד אצלו? שמע רבי נפק לאפיה, אמר לי: מזבנינא להו, אמר ליה: ולפני עור לא תתן מכשול. מפקרנא להו, מפשת היזקא. עקרנא להו, איכא צער בעלי חיים. קטילנא להו, איכא גבל תשחית.

29. רש"י מסכת חולין דף ז עמוד ב

כודנייתא - פרדות ושל רבי היו.
מלאך המות - שמכה ושוב אין המכה חיה כדלקמן.
ולפני עור וגו' - דכי היכי דאסירן לך אסירן לאחריני והא ליכא למימר דמזבן להו לעובדי כוכבים דתנן אין מוכרין להם בהמה גסה (ע"ז דף יד:).
מפקרנא להו - אשלחם ביערות דעלמא להפקר.
מפשת היזקא - דמתוך שלא יהיו נשמרות ירבו נזקיהן.
עקרנא - שלא יוכלו לבעט ובל תשחית ליכא שיהו ראויות לדישה.
עקרנא - מנשר פרסותיהן ועדיין הן יכולין לילך.

30. ספרי דברים פרשת שופטים פיסקא רג

(יט) ... רבי ישמעאל אומר מיכן חס המקום על פירות האילן קל וחומר מאילן ומה אילן שעושה פירות הזהירך הכתוב עליו פירות עצמם על אחת כמה וכמה.

31. מסכתות קטנות מסכת שמחות פרק ט

... כל המרבה כלים על המת הרי זה עובר משום בל תשחית דברי רבי מאיר...

32. תלמוד בבלי מסכת ערכין דף כח עמוד א

מתני'. - ...א"ר אלעזר בן עזריה: מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו, על אחת כמה וכמה שיהא אדם חס על נכסיו.

33. רש"י מסכת ערכין דף כח עמוד א

להיות חס על נכסיו - שלא יבזבזם להדיוט.

34. ויקרא פרשת מצורע פרק יד

(לו) וְצִנֵּה הַפֶּה וּפְנֵי אֶת הַבֵּית בְּטָרֶם יָבֵא הַפֶּה לְרֵאוֹת אֶת הַנֶּגַע וְלֹא יִטְמָא כָּל אֲשֶׁר בְּבֵית וְאַחַר כֵּן יָבֵא הַפֶּה לְרֵאוֹת אֶת הַבֵּית:

35. רש"י ויקרא פרשת מצורע פרק יד

(לו) בטרם יבא הכהן וגו' - שכל זמן שאין כהן נזקק לו, אין שם תורת טומאה:

ולא יטמא כל אשר בבית - שאם לא יפנהו ויבא הכהן ויראה הנגע, נזקק להסגר, וכל מה שבתוכו יטמא. ועל מה חסה תורה, אם על כלי שטף, יטבילם ויטהרו, ואם על אוכלין ומשקין, יאכלם בימי טומאתו, הא לא חסה התורה אלא על כלי חרס, שאין להם טהרה במקוה:

36. משנה מסכת נגעים פרק יב

משנה ה

...אמר רבי מאיר וכי מה מטמא לו אם תאמר כלי עציו ובגדיו ומתכותיו מטבילין והן טהורים על מה חסה התורה על כלי חרסו ועל פכו ועל טפיו אם כך חסה התורה על ממונו הבזוי ק"ו על ממונו החביב...

37. תפארת ישראל - יכין מסכת נגעים פרק יב

משנה ה

מג) טפיו. הוא ג"כ כ"ח קטון שפיו צר מאד [כפרה פ"ו מ"ג], והרי כל כ"ח כשנטמא אין לו טהרה במקוה, ומדיחוש שיבוא בהן לידי תקלה לטמא טהרותיו, יצטרך לשברן, להכי חס רחמנא עליהן שיוציאן קודם כניסת הכהן לשם:

38. ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ג

פב. לא תשחית את עצה לגדוח עליו גרון (דברים כ, יט). הוזהרנו בזה שלא לחרות כל עץ מאכל, גם לבנות לו מצור, כל זמן שימצא מאילני סרק די ספוקו. וכן הוזהרנו בזה שלא לפזר ממון לריק אפילו שוה פרוטה. ואמרו רבותינו (ב"ק צא ב): המקרע על מתו יותר מדי - לוקה. וכל שכן המשבר כלים בחמתו, כי שתים רעות עשה: השחית ממון, והשליט את כעסו להעבירו על דברי תורה...

39. ישעיהו פרק סה

(ח) פה אָמַר יְקַנֵּן בְּאֲשֶׁר יִמְצָא הַתִּירוֹשׁ בְּאֲשֶׁכּוֹל וְאָמַר אֵל תִּשְׁחִימֶהוּ כִּי בְרַכָּה בּוֹ כֵּן אֲעֲשֶׂה לְמַעַן עֲבֹדֵי לְבַלְתִּי הַשְּׁחִית הַפֶּל:

40. ספר חסידים (מרגליות) סימן תנ

כתיב (ישעי' ס"ה ח) כאשר ימצא התירוש באשכול ואמר אל תשחיתו כי ברכה בו הרי כל דבר שטעון ברכה עובר עליו משום בל תשחית...

41. רמב"ם הלכות מלכים פרק ו

הלכה י

ולא האילנות בלבד, אלא כל המשבר כלים, וקורע בגדים, והורס בנין, וסותם מעין, ומאבד מאכלות דרך השחתה, עובר בלא תשחית, ואינו לוקה אלא מכת מרדות מדבריהם.

42. משנה למלך הלכות מלכים פרק ו

הלכה ח

ולא במצור בלבד וכו'. (א"ה ראיתי לאחד מגדולי האחרונים שהקשה על דברי הרב כ"מ דמאי ראיה מייתי מההוא דקרע מאניה ומההוא שהיו שורפים כסאות למילף מינייהו דשלא בשעת המצור איכא בל תשחית דהיא ע"כ בל תשחית דרבנן הוא דגזרו בכל דבר אפילו שאינו אילן. תדע שרבינו עצמו כתב לקמן ולא האילנות בלבד אלא כל המשבר כלים עובר בבל תשחית ואינו לוקה אלא מדבריהם א"כ הרב דקא מהדר למילף אילנות שלא במצור אין ראייתו ראיה כלל. ותירץ בדוחק דכוונת הרב לומר דאילו לא היה אסור מן התורה אלא אילנות ובמצור לא היו אוסרים חכמים שאר דברים שאינן אילנות ושלא במצור דהו"ל כעין גזרה לגזרה ודוק מהר"ר יחיאל באסאן מכ"י כך מצאתי):

43. שו"ת חתם סופר חלק ה (חושן משפט) סימן כז

... והנלע"ד דלא תשחית כולל דברי' וענינים ואין לוקה על לאו זה דה"ל כלאו שבכללות אבל לאו דממנו תאכל ואותו לא תכרות מיוחד לעושה פירות לחוד ועל זה לוקין ומשו"ה בש"ס דמכות דפריך לחשוב נמי מלקות בקוצץ אילנות טובות ומייתי אזהרת' מאותו לא תכרות ולא מרישא דקרא דלא תשחית דהוא כולל כל מיני השחתה אפי' אילנות שאינם טובות ואפי' מקרע על המת יותר מדאי וכדומה ואין לוקין על זה ועיי' רמב"ם פ"ו ממלכ' ודלא כמשנה למלך שם...

44. ספר החינוך פרשת שופטים מצוה תקכט

... ונוהג איסור זה בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות. ועובר על זה והשחית אילני מאכל עבר על לאו זה וחייב מלקות, ועל שאר השחתה בכל שאר דברים שאינן מפורשין מכין אותו מכת מרדות.

45. מנחת חינוך פרשת שופטים מצוה תקכט

[ב] והנה על אילן מאכל לוקה ועל שאר דברים אין לוקין ונראה דעל הלאו עוברים רק דאין לוקין כיון דאינו מפורש בקרא רק אילן מאכל וכ"נ מדברי הר"מ...

46. חיי אדם חלק א כלל יא

סעיף לב

... וכן אם נפסק אחד מהחוטין, אף על גב דעדיין כשרים, או שרוצה לעשות בו ציצית יותר יפים, מותר להתירן ולהשליכם (ט"ז ולבוש). ונראה לי דלאו דוקא להתירן אלא דאם קשה בעיניו הטירחא להתירן, מותר לנתקם, ואין בזה משום בל תשחית, כיון שאינו עושה דרך השחתה... ורמב"ם בהלכות מלכים פ"ו כתב, דשאר השחתות חוץ מאילן הוא מדרבנן:

47. ספר המצוות לרמב"ם מצוות לא תעשה נז

המצוה הנ"ז היא שהזהירו מהשחית האילנות כשנצור על עיר כדי להצר לאנשיה ולהכאיב לבבם והוא אמרו יתעלה (ס"פ שופטי') לא תשחית את עצה כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות. וכן כל הפסד נכנס תחת לאו זה כגון מי שישרוף בגד לריק או ישבר כלי לריק גם כן הנה הוא עובר משום לא תשחית ולוקה. ובסוף מכות (כב א) התבאר שהקוצץ אילנות טובות לוקה ואמרו ואזהרתיה מהכא כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות. וכבר נתבאר משפטי מצוה זו בשני מבבא בתרא (כו א):

48. ספר יראים סימן שפב [דפוס ישן - רצון]

לא תשחית את עצה ולא תכרות. כתוב בפ' שופטים לא תשחית את עצה וגו' ותניא אין לי אלא גרזן מנין לרבות כל דבר ת"ל לא תשחית את עצה ומזה למדנו שלא להשחית ולהפסיד כל דבר...

49. ספר מצוות גדול לאוין סימן רכט

כי תצור על עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה לנדוח עליו גרזן כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור (דברים כ, יט) מכאן שאסור לכתות ולהשחית כל אילני מאכל, ולא במצור בלבד... מכאן למדנו איסור השחתה בכל דבר...

50. ספר מצוות קטן מצוה קעה

שלא להשחית עץ מאכל דכתיב (דברים כ') לא תשחית את עצה וכתוב רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכתוב בכלל זה (ב"ק דף צ"א) שלא להשחית כל דבר...

51. שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שמט

סעיף ד

כל המרבה כלים על המת, הרי זה עובר משום בל תשחית. (ויקרא כ, יט, ושם הנוסח: לא תשחית).

52. ספרי דברים פרשת שופטים פיסקא רג

(יט) ... לא תשחית את עצה לנדוח עליו גרזן, אין לי אלא גרזן מנין אף למשוך הימנה אמת המים תלמוד לומר לא תשחית את עצה בכל דבר.

53. משנה למלך הלכות איסורי מזבח פרק ז

... דמאי דאסר משום לא תשחית אינו אלא לקצץ האילן עצמו משרשו אבל לקצץ ענפים וחריות לא ידעתי היכא רמיזא איסור זה...

54. שו"ת חוות יאיר סימן קצה

שאלה ע"ד אילן אפרסקין שעלה מאליו בחצירו ומאפיל עליו חלונו אי שרי למקצייה... ומ"מ נראה דאם אפשר לו לתקן היזקו בקציצת קצת ענפיו המאפילים עליו לא יקצצו אע"פ שבהמשך השנים חוזרים וגדילי ויצטרך לחזור ולטרוח משום טרחו כל דהו לא נתיר מה שהוא סכנה עם /אם/ ל"ה דאוריית'...

55. שו"ת בית יצחק יורה דעה א סימן קמב

... ואמנם גוף סברת המ"ל צ"ע דמה לי קוצץ כולו מה לי קוצץ ענף הנושא פירות הוא ג"כ משחית (ושמא הוה כחצי שיעור ואסור מן התורה אם ח"ש אסור בשאר איסורין אף שלא באיסורי אכילה ע' בספרי לא"ח סי' י' ובמ"ל ה' שבת)...

56. דובב מישרים חלק ב סימן מב

אולם הנראה, נהי דאיכא איסור השחתה גם במקצת אילן, מ"מ בודאי אינו לוקה, והוי ככל חצי שיעור דאסור מן התורה ואינו לוקה [יומא ע"ד ע"א]...

57. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף צא עמוד ב

אמר רבינא: ואם היה מעולה בדמים - מותר.

58. רש"י מסכת בבא קמא דף צא עמוד ב

ואם היה מעולה בדמים - דמיו יקרים לבנין יותר משבח פירותיו.

59. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף צב עמוד א

יכול אפילו מעולה בדמים? ת"ל: רק.

60. רש"י מסכת בבא קמא דף צב עמוד א

יכול אפי' מעולה בדמים - לקורה יותר מפירות יהא סרק קודם לו. ת"ל רק - מיעט הקדמה.

61. רמב"ם הלכות מלכים פרק ו

הלכה ח

... אבל קוצצין אותו אם היה מזיק אילנות אחרים, או מפני שמזיק בשדה אחרים, או מפני שדמיו יקרים, לא אסרה תורה אלא דרך השחתה.

62. רא"ש מסכת בבא קמא פרק ח

סימן טו

... וכן אם היה צריך למקומו נראה דמותר:

63. ט"ז יורה דעה סימן קטז

(ו) בכלל אל תשקצו. - ... ומזה התרתי לאחד שהיה לו קרקע עם אילנות לקוץ האילנות אע"פ שיש בהם פירות כדי לבנות בית דירה עליה... וכתב רש"ל שם מכאן מי שיש לו כלב רע שמזיקו ומפסיד המאכל אפילו אינו נושך שיכול ליתן לו סם המות ואינו עובר משום צער בעלי חיים דהא לא אסרו התוספות אלא משום בל תשחית והכא ליכא...

64. ט"ז יורה דעה סימן קיז

(ד) ובלבד שלא יתכוין לכך. - ... נשאלתי על דבר התיישים הגדולים שבגליל זה דרכן של הבעלי מלאכות שלא לקנות העורות אלא כשנוחרים אותם אבל לא שחוטין מפני שמתקלקלים קצת ע"כ יש להסתפק אם יכול ישראל לנחור התיישים בשביל זה או לא: נראה לי דהיתר גמור הוא דאי ניחוש לבל תשחית וכדרך שכתבתי בס"ס הקודם לזה בשם התוספות דלא ישקה מים מגולים אפי' לבהמה טמאה זה אינו דהא יש לו הנאה מזה ואין כאן בל תשחית וכמ"ש בסמ"ג לאוין סי' רכ"ט שכל שיש לו הנאה מרובה מהשחתה אין כאן איסור בל תשחית...

65. שולחן ערוך הרב חושן משפט הלכות שמירת גוף ונפש ובל תשחית

יד כשם שצריך להזהר בגופו שלא לאבדו ולא לקלקלו ולא להזיקו כך צריך להזהר במאודו שלא לאבדו ולא לקלקלו ולא להזיקו וכל המשבר כלים

או קורע בגדים או הורס בנין או סותם מעין או מאבד מאכלות או משקין או ממאסם (או זורק מעות לאיבוד) וכן המקלקל שאר כל דבר הראוי ליהנות בו בני אדם עובר בלא תעשה שנאמר לא תשחית את עצה וגו' (ואם הזהירה תורה על של נכרים שנלחמים עמהם קל וחומר לשל ישראל או אפילו משל הפקר). ואפילו כוונתו כדי להראות כעס וחימה להטיל אימה על בני ביתו שאינן נוהגין כשורה:
טו במה דברים אמורים כשעושה דרך השחתה וקלקול אבל על מנת לתקן מותר לקלקל אם אי אפשר לתקן אלא על ידי קלקול זה כגון אילן מאכל שמכחיש את הקרקע ומזיק לאילנות אחרים הטובים ממנו וכן אם צריך למקומו לבנות שם או שמאפיל על החלון מותר לקצצו וכן אם דמיו יקרים לבנין יותר מלמאכל וכן כל כיוצא באלו בקלקולי שאר דברים. ואין צריך לומר אם מקלקלו על מנת לתקן גופו כגון ששורף כסא ושולחן להתחמם בהם אם אין לו עצים אחרים או שורף בגד לכסות דם באפר כדי שיוכל לשחטו ולאכלו אם אין לו עפר אחר כגון שהולך בספינה וכן כל כיוצא בזה:

66. תלמוד בבלי מסכת חולין דף פח עמוד ב

היה מהלך במדבר ואין לו אפר לכסות - שוחק דינר זהב ומכסה, היה מהלך בספינה ואין לו עפר לכסות - שורף טליתו ומכסה.

67. רש"י מסכת חולין דף פח עמוד ב

במדבר - ארץ ציה שאינה מצמחת.
דינר זהב - לקמיה יליף ועפרות זהב לו.

68. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף כו עמוד א

ואמר ר' חנינא: לא שכיב שכחת ברי, אלא דקן תאנתא בלא זימניה.

69. רש"י מסכת בבא בתרא דף כו עמוד א

שכחת ברי - כך שמו.

70. ספר חסידים צוואת ר' יהודה החסיד

מה. אילן העושה פירות אין לקצץ אותו.

71. שו"ת שאילת יעביץ חלק א סימן עו

שאלה... וזהו הנהגה בה"כ = בית הכנסת = שלנו קטון מהכיל וא"א להגדיל' רק מצד מזרח ובאותו צד גפן נטוע וצריך לקוץ אם יתגדל הבה"כ ומעתה יורנו מורנו אם יש לצדד להתיר לקוץ עץ מאכל בשביל הרחבת הבה"כ...
תשובה זו אינה צריכה לפנים דמילתא דפשיטא היא יותר מביעתא בכותחא דשרי כי לא נאסר קציצת אילן מאכל רק בדרך השחת'. וכבר אמרו אם ה' מעול' בדמים מותר או אם מזיק לאילנות אחרים החשובים ממנו כדאי' בבבא קמא (צא) הרי בפירוש שאיסור זה הותר מכללו אפילו להדיוט. כל שאינו דרך השחת', וכ"כ נמי הרא"ש בהדיא דה"ה בצריך למקומו מותר. וק"ו מעתה לגבוה ולדבר מצוה...
...הכי נמי נימא אנן בנ"ד שלא נאמר בו מותר. להוציאו מכלל סכנה...
... עוד צריך אני למודעי שאם אע"פ שעוקרין הגפן ממקומה עדיין היא חיה ויכולין לנטעה במקום אחר אין כאן בית מיחוש לעולם דפשיטא אין זו קציצה ולא נאסרה כלל בשום אופן שהרי היא כנטועה במקומה...

72. שו"ת חיים שאל חלק א סימן כג

...ולי נראה דהדברים פשוטים דאיכ' סכנה נמי כשהוא אסור מן הדין דעובר על ל"ת אינו חייב כרת אלא דבהא איכ' סכנה כי איכ' איסור' וכשמותר מן הדין ליכא סכנה...

73. שו"ת בנין ציון סימן סא

...אלא ודאי דליכא סכנה היכא דליכא איסור...

74. ירמיהו פרק לד

(ד) אף ש'מע דבר יקנך צדקיהו מלך יהודה פה אמר יקנך עליה לא תמות בקרב;
(ה) בשלום תמות וקמשרפות אבותיה המלכים הראשנים אשר היו לפניו פן ישרפו לך והוי אדון יספדו לך פי דבר אני דברתי נאם יקנך;

75. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יא עמוד א

גופא: שורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי, שנאמר: בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים וגו'; וכשם ששורפין על המלכים, כך

שורפין על הנשיאים, ומה הם שורפין על המלכים? מיטתן וכלי תשמישן; ומעשה שמת ר"ג הזקן, ושרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צורי. והאמרת: מה הן שורפין עליהם? מיטתן וכלי תשמישן! אימא: בשבעים מנה צורי. ומידי אחרינא לא? והתניא: עוקרין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי! אמר רב פפא: סוס שרכב עליו.

76. רש"י מסכת עבודה זרה דף יא עמוד א

בשלום תמות - בצדקיהו כתיב.

שבעים מנה צורי - משמע הכסף שרף צורי משקל של צור והוא כ"ה סלעים והסלע ד' דינרים והדינר הוא משקל זהוב קושטנטינ"ה. בשבעים מנה - כלי תשמיש היו שוין שבעים מנה. ומידי אחרינא לא - מפסדינן אלא כלי תשמישו. עוקרין - בהמה הגדין לבד שעל פרסותיה עוקר וחותר אפוגרימ"ט בלע"ז. בסוס שרכב עליו - דהוא כלי תשמיש.

77. תוספות מסכת עבודה זרה דף יא עמוד א

עוקרין על המלכים - וא"ת ואמאי לא פריך והאיכא צער בעלי חיים כדפריך לקמן (דף יג.) גבי נושא ונותן בשוק של עבודת כוכבים דבשלמא משום בל תשחית ליכא דכיון דלכבודו של מלך עושין כן אין כאן השחתה אלא הוי כמו תכריכין של מאה מנה אלא צער בעלי חיים איך הותר וי"ל דשאני כבוד המלך שהוא כבוד לכל ישראל ואתי כבוד רבים ודחי צער בעלי חיים.

78. משנה מסכת מידות פרק א

משנה ב

איש הר הבית היה מחזור על כל משמר ומשמר ואבוקות דולקין לפניו וכל משמר שאינו עומד אומר לו איש הר הבית שלום עליך ניכר שהוא ישן חובטו במקלו ורשות היה לו לשרוף את כסותו והם אומרים מה קול בעזרה קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפים שישן לו על משמרו רבי אליעזר בן יעקב אומר פעם אחת מצאו את אחי אמא ישן ושרפו את כסותו:

79. תפארת ישראל - יכין מסכת מידות פרק א

משנה ב

יט) לשרוף את כסותו. רצה לומר רק כסותו העליון שמסתמא התחתל בו, ובא על ידי זה לשינה, וגם דמסתמא לא הניחו לעמוד ערום, [ואין כאן משום בל תשחית, כמקרא על מת יותר מדאי [כב"ק צ"א ב'], דנ"ל דכל שהוא משום קנסא, הו"ל כלצורך אדם, דאין בו משום בל תשחית

80. ספר חסידים (מרגליות) סימן תתעט

אם כתב אדם ספר יפה וכתב דף שאינו כל כך יפה כמו שאר הדפין אע"פ שאין בו טעות אם חפץ יסיר הדף ויגנוז ויכתוב אחר יפה ואין לומר עובר משום בל תשחית לכך נאמר (שמות ט"ו ב') זה אלי ואנוהו. וכן מלך פורץ גדר שנאמר (מיכה ב' י"ג) עלה הפורץ לפניהם וכתוב (שם) ויעבור מלכם לפניהם ואין לומר עובר משום בל תשחית.

81. חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קלא

סעיף יא

בין פסח לעצרת מתו תלמידי רבי עקיבא, ולא מתו בימים שאין אומרים בו תחנון, ואם כן נשאר ל"ג יום. ולכן נוהגים קצת אבלות, אין נושאים נשים ואין מסתפרין ל"ג ימים. ויש בזה מנהגים שונים. ובקהלתנו, אמר לי הרב ר' שמעון ז"ל מ"ץ דקהלתנו שנוהגין איסור מיום א' דראש חודש אייר עד ג' סיון, דאמרינן מקצת היום ככולו, מלבד בל"ג בעומר נוהגין היתר, שהוא יום הילולא דרשב"י ולכבודו נוהגין קצת שמחה...

82. מורה באצבע סימן ח

רכג. יום ל"ג לעומר ירבה שמחה לכבוד רשב"י זי"ע כי הוא יומא דהילולא דיליה ונדע שרצונו הוא שישמחו ביום זה כידוע ממעשה מהר"א הלוי זלה"ה ומעשים אחרים אשר שמענו ונדעם מפום רבנן קדישי ויש מי שנוהג לעשות לימוד בליל ל"ג לעומר בי עשרה ללמוד שבחי רשב"י המפוזרים בזהר ואדרא זוטא והוא מנהג יפה:

83. בני יששכר מאמרי חודש אייר מאמר ג - ל"ג בעומר

ג) ובזה תבין מנהג ישראל תורה הוא להדליק נרות ומאורות ביום זה, לכבוד האור כי טוב שמתחיל להתנוצץ ביום זה היקר ל"ג בעומר טו"ב ימים קודם מתן תורה, ולכבוד נשמת מאור התורה בוצינא קדישא אשר נתגלה ביום הזה, וביום הזה עלה לשמי מרומים והוא יומא דהילולא דיליה לאורו

נסע ונלך, לכבוד ספרו הקדוש זהר המאיר ומבהיק מסוף העולם ועד סופו (אשר כתב ר' אבא ביום הזה), והוא מאיר לנו בגלותינו עד כי יבא משיח צדקנו דאתמר ביה ויאמר אלקים יה"י או"ר (בגימטריא ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן) זה אורו של מלך המשיח יבא במהרה בימינו ויגלה לנו האור הגנוז, והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע, ותבין לפי"ז אשר נתאמת לנו מאנשי אמת אשר השמחה ביום הזה על ציון ר' שמעון בן יוחאי היא שלא כטבע דכתיב אור צדיקים ישמח [משלי יג ט].

ו) יש לומר עוד טעם על מנהג בני ישראל שנוהגין להרבות באור ביום ההוא יומא דהלולא דרבי שמעון, דהנה ר' שמעון כשהיה מגלה רזין ביום ההוא באדרא קדישא אמר ([זוה"ק ח"ג] דף רצ"א ע"ב) וז"ל, והשתא בעינא לגלאה רזין קמיה דקוב"ה וכו' והאי יומא לא יתרחק למיעל לדוכתיה כיומא אחרא דהא כל יומא דא ברשותי קיימא עכ"ל, רצ"ל שהיה היום מתארך באורו ולא היה רשות לאור היום להתחשך היינו שיתפנה מן העולם עד שנתן לו ר' שמעון רשות, וזה יורה כי כל האורות בטלים ומשמישים אל האור כי טוב היינו רזין סתימין דאורייתא אשר גנוז בה אור הגנוז לצדיקים, והצדיקים המבינים ברזין דאורייתא הנה מאירים באור הגנוז בה, על כן אור היום ההוא היה מתארך ושמר פקודתו של ר' שמעון, הבן, הנה לבעבור זה מרבין אור ביום הזה.

ז) עפ"י מה שכתבתי לעיל [אות א'] אור הגנוז שגנוז הקב"ה הנה הוא נגז בתורה, ואותו האור נקרא טוב כמו"ש וירא אלקים א"ת האו"ר (בגימטריא תרי"ג, וג"כ בגימטריא בתור"ה) כי טוב, על כן טו"ב ימים קודם ליום נתינת התורה מתחיל להתנוצץ אור מן התורה, וזה שיש רמז בדברי נעים זמירות ג"ל עיני (היינו ביום ג"ל לעומר, אז) ואביטה נפלאות מתורתך [תהלים קיט יח], נ"ל באפשר.

84. בראשית פרשת בראשית פרק א

(ג) נִאמַר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וְיִהְיֶה אֹר:

(ד) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:

85. משלי פרק יג

(ט) אֹר צַדִּיקִים יִשְׁמַח וְגַר רָשָׁעִים יִדְעָף:

86. ערוך השולחן אורח חיים סימן תצג

סעיף ז

...דלעניין ל"ג בעומר בעצמו בכל מקום נוהגין להתיר בין לפי מנהגו של רבינו הב"י ובין לפי מנהגינו מפני שמחזיקין היום הזה לקצת יו"ט וגם במנחה שלפניו ורגילין לקרותו הלולא דרשב"י ובארץ ישראל מרבין בתפלה ובהדלקת נרות על קברו הקדוש ואומרים שנסתלק ביום זה וגם יצא מהמערה ביום זה...

87. תלמוד בבלי מסכת שבת דף לג עמוד ב

אזלו טשו במערתא. איתרחיש ניסא איברי להו חרובא ועינא דמיא. והוּו משלחי מנייהו, והוּו יתבי עד צוארייהו בחלא, כולי יומא גרסי, בעידן צלויי לבשו מיכסו ומצלו, והדר משלחי מנייהו כי היכי דלא ליבלו. איתבו תריסר שני במערתא. אתא אליהו וקם אפיתחא דמערתא, אמר: מאן לודעיה לבר יוחי דמית קיסר ובטיל גזרתיה? נפקו. חזו אינשי דקא כרבי וזרעי, אמר: מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה! כל מקום שנותנין עיניהן - מיד נשרף. יצתה בת קול ואמרה להם: להחריב עולמי יצאתם? חיזרו למערתכם! הדור אזול. איתבו תריסר ירחי שתא.

88. רש"י מסכת שבת דף לג עמוד ב

איברי להו חרובא - לאכול פירותיו, ועינא דמיא דמיתא לשתות.

בחלא - בחול, שהיו פושטין בגדיהם שלא יבלו, ומכסין ערותן בחול.

כרבי - חורשים.

ועוסקין בחיי שעה - דאפשר על ידי נכרים, והקדוש ברוך הוא מחלק מזון וריוח לעושי רצונו.

89. ישועות מלכו לקוטי תורה דף עו עמוד ב

מנהג בארץ ישראל בל"ג בעומר על קברו של רשב"י לשרוף בגדים וכבר עורר ע"ז הח"ס ויש להמליץ ע"ז כמו שבאדם וחווה קודם החטא היו ערומים בלי לבוש ורק לאחר החטא הלבישם השי"ת בכתנות עור... כמו כן ברשב"י מצינו שישב במערה בלי לבוש והי' מדרגתו כמו באדה"ר קודם החטא וזה מרמזים בשריפת הבגדים שצדיק הזה לא הי' צריך למלבוש:

90. שו"ת תורה לשמה סימן ת

... והנה בזה תדע כי מנהג ישראל שהולכים בליל ל"ג לעומר למירון ושם מדליקים חתיכות בגדים חשובים לכבוד הרשב"י זיע"א אין לפקפק על זה מאחר שהם מתכוונים לשם מצוה אין כאן חשש בל תשחית ומנהג ישראל תורה הוא ועוד תדע שהרי נוהגים להדליק כמה נרות בבית הכנסת גם

ביום ואעפ"י שאין המקום מאיר באורם דשרגא בטיהרא מאי אהני ובפרט מקום שאינו מקורה ואורו רב ביממא ואור השמש זורח בתוכו ועכ"ז אין בזה חשש משום בל תשחית מפני שהם מדליקים לכבוד בית הכנסת או לכבוד הצדיקים זיע"א ועושים לשם מצוה להכי שרי וה"ה הכא ודע כי מעיקרא אין כאן איסור בל תשחית מן התורה אלא הוא מדרבנן דהכי איתא בהרמב"ם ז"ל ה' מלכים פ"ו דאיסור לאו בל תשחית מן התורה אינו אלא בהשחתת אילנות ולא במשבר כלים וקורע בגדים ע"ש. והיה זה שלום ואל שדי ה' צבאות יעזור לי. כ"ד הקטן יחזקאל כחלי נר"ו.

91. שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן רלג

... אמנם ידעתי כי שמעתי שעכשיו אכשיר דרי ומרחק יבואו ודרושו את ה' בעה"ק צפת ביום ל"ג בעומר בהלולא דרשב"י ז"ל ואם כי כל כוונתם לש"ש = לשם שמים = שכרם רב בלי ספק ע"ד ודיגולו ודליקו נרות עלי אהבה כמ"ש תוס' ר"פ אין מעמידין אבל מטעם זה בעצמו הייתי אני מן הפרושים... מ"מ לעשותו יום שמחה והדלקה ובמקום ידוע דוקא שיהי' תל תלפיות שהכל נפנים לשם לא ידעתי אם רשאים לעשות כן...

92. פתחי תשובה יורה דעה סימן רנא

(ד) ויושבי א"י [עיין (בתשובת חתם סופר סימן רל"ג) (ורל"ד) שהאריך מאוד... ושם בענין ל"ג בעומר שהמנהג בין יושבי א"י אשר ממרחק יבואו לעה"ק צפת ועושים יום שמחה להדלקה אין דעתו נוחה בזה ע"ש:

93. שו"ת חקרי לב מהדורא תניינא - יורה דעה סימן יא

... ואיני מוצא בזה צד היתר דנראה דאיכא איסור בל תשחית דרבנן... ולבי אומר לי דאין רצונו של רשב"י בכך...

94. שו"ת שואל ומשיב מהדורה חמישאה סימן לט

... אבל באמת הרבה יש לדבר בזה על מה שנהגו לשרוף בגדים עליו בל"ג בעומר והם עוברים על בל תשחית וגם על מלכים ונשיאים לא התירו רק בגדי מטתו וכלי תשמישו כמבואר ביו"ד סי' שמ"ח ס"א ובחידושי שם כתבתי דהטעם משום דבלא"ה הם אסורים לאחר דאין משתמשין בשרביטו ובכלי תשמישו שזה מכבוד המלך וא"כ ל"ש בל תשחית דאינו תועלת עוד ועיין בש"ך שם שאולי כוון לזה וגם שייך עשה דכבוד המלך שהוא כבוד כל ישראל כמ"ש התוס' בע"ז ד' י"א אבל כאן מה כבוד יש וגם הוא דרכי אמורי וכמבואר בע"ז שם ובש"ע דשורפין על המלכים ולא משום דרכי האמורי מלבד דלשאר אנשים מלבד הנשיא ומלך יש בו משום דרכי האמורי ואף הנביאים והחסידים ות"ח בכלל ובאמת שכן עד היום המנהג ביניהם כן והרבה יש לדבר בזה ומה אעשה כי בעו"ה לא ישמעו בזה לקול המורים וכבר אמרו כשם שמצוה לומר דבר הנשמע וכו' ובפרט בדבר שנהגו וחושבין ההמון שמצוה הם עושין שקשה לפרוש וישראל קדושי' ורוצים לזכות במצוה ופשיטא שבימי האר"י ושאר קדושים אשר בארץ לא היו עושים רק לימוד על קברו ותפלות ותחנונים שבמותו וביום זה יתעורר רחמים על ישראל ופשיטא שהב"י וסייעתו לא היו מניחים לעשות כזאת ורק אח"כ נתפשט המנהג ואח"כ חשבו למנהג קדום ומתייראים שלא יענשו ח"ו ואני ערב להם שאם היו לוקחים אותו ממון והיו מפרנסים עניי א"י בזה שיותר הי' ניחא לרשב"י והנאה לו והנאה לעולם...

95. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ל עמוד ב - לא עמוד א

מר בריה דרבינא עבד הלולא לבריה, חזנהו לרבנן דהוו קבדחי טובא, אייתי כסא דמוקרא, בת ארבע מאה זוזי, ותבר קמייהו, ואעציבו. רב אשי עבד הלולא לבריה, חזנהו לרבנן דהוו קא בדחי טובא, אייתי כסא דזוגיתא חירותא ותבר קמייהו, ואעציבו.

96. רש"י מסכת ברכות דף לא עמוד א

כסא דמוקרא - כוס של זכוכית לבנה.

97. תוספות מסכת ברכות דף לא עמוד א

אייתי כסא דזוגיתא חירותא - מכאן נהגו לשבר זכוכית בנשואין.

98. שולחן ערוך אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקס

סעיף ב

...הגה: ויש מקומות שנהגו לשבר כוס בשעת חופה...

99. משנה ברורה סימן תקס

(ט) לשבר כוס בשעת חופה - וזו היא ג"כ הטעם של שבירת כלי בשעת כתיבת התנאים. ויראה לשבור תחת החופה כוס שלם ואין בו משום בל תשחית כיון שעושין כן לרמז מוסר למען יתנו לב: